

MEMO

Aan : College en gemeenteraad
Van : Liliane Nagelhout
Datum : 15 september 2022
Betreft : overzicht gemeentelijke maatregelen klimaatadaptatie

Wat doet de gemeentelijke organisatie op het gebied van klimaatadaptatie¹ ?

De "Borging van klimaatadaptatie in beleid en handelen" van de gemeentelijke organisatie is op dit moment als volgt ingevuld.

Beleidsnota's

- **Strategische waternota Wijchen** (raad 29-11-2018, besluitnummer 18 1 1047): klimaatadaptatie is één van de speerpunten van beleid. In het uitvoeringsprogramma zijn maatregelen benoemd. Zie hieronder.
- **Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018-2022** (zaaknummer Z/16/000498, besluitnummer 17 6 498, vastgesteld 21-11-2017): Beleidsplan waarin de ambities en doelen voor het watersysteem zijn vastgelegd en waarin nader invulling wordt gegeven aan onze watertaken en waterzorgplichten. Eén van de doelstellingen is het voorkomen van letsel en schade als gevolg van wateroverlast. Maatregelen zijn o.a. onderzoeken en verbeteringen aan het watersysteem, zie hieronder.
- **Beleidsplan water en riolering (Bwr) 2023-2027** (raadsbehandeling najaar 2022): Planopvolger van GRP. Voorkomen van letsel en schade als gevolg van wateroverlast blijft één van de doelstellingen.
- **Strategisch Milieucommunicatieplan Wijchen** (college 23-5-2017, Z/17/005977): basis voor de communicatie over water, klimaat en andere milieuonderwerpen. Beleid is o.a. gericht op: samenhangende communicatie, partnerschap vanuit ieders verantwoordelijkheid, inwoners bewust maken van mogelijkheden om zelf aan de slag te gaan (praktische informatie), uitlichten successen samenleving (podium bieden) en voorbeeldfunctie gemeente. Zie ook Communicatie.
- **Regionale adaptatiestrategie (RAS)**: in 2019 heeft de gemeente de Regionale adaptatiestrategie (RAS) onderschreven. Medio 2022 heeft dit geresulteerd in een Regionaal uitvoeringsprogramma (RUP). Dit is in uitvoering. De gemeente participeert in 3 regionale speerpunten: Regionale communicatiestrategie, Klimaatbestendigheid in prestatieafspraken en Klimaatkennis op orde.

Onderzoeken/stresstests

- **Maaiveldanalyse (2021)**: onderzoeksmaatregel uit het GRP waarmee in kaart is gebracht op welke plekken hemelwater in de openbare ruimte tot hinder, overlast

¹ Klimaatadaptatie: anticiperen op heviger perioden van wateroverlast, verdroging en hittestress.

of schade kan leiden. Het onderzoek is uitgevoerd als basis voor doelmatige investeringen. Hieruit bleken geen knelpunten die op korte termijn autonome actie vereisen.

- **Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) Balgoij, Bergharen en Niftrik (2022):** onderzoeksmaatregel uit het GRP, waarin o.a. het kwantitatief (hydraulisch) functioneren van het stedelijk watersysteem is onderzocht. Voor het onderdeel hemelwater een lokale verfijning van de Maaiveldanalyse. Kosten van oplossingen voor gesignaleerde knelpunten zijn begroot en zijn/worden opgenomen in het Bwr 2023-2027 om in deze periode uit te kunnen voeren.
- **Onderzoek klimaatbestendige openbare ruimte (voornemen):** naar Bwr doorgeschoven onderzoeksmaatregel uit het GRP, waarin wordt onderzocht of voldoende ruimte in openbaar gebied aanwezig is, om overtollige neerslag tijdelijk aan het oppervlak (boven de grond) te bergen.

Openbare ruimte en gebouwen

- **Openbare ruimte:** bij nieuwaanleg en reconstructies (werk met werk) wordt de openbare ruimte waterrobuust en klimaatbestendig aangelegd. Bijvoorbeeld door vergroenen (minimaliseren van nieuwe of verminderen van bestaande verharding) en door niet-aankoppelen van nieuwe verharding of afkoppelen van bestaand verharding.. Zie ook Communicatie.
- **Groenbeheer:** bij inrichtingsplannen wordt, naast de aandacht voor biodiversiteit, zoveel mogelijk invulling gegeven aan de aanplant van meer groen, klimaatbestendig groen en het benutten groen voor waterberging en verkoeling.
- **Gemeentekantoor en gemeentewerf:** de gebouwen zijn voorzien van waterbesparende sanitaire voorzieningen en het hemelwater is afgekoppeld van de riolering. Op de gemeentewerf wordt grondwater gebruikt (i.p.v. drinkwater) voor reiniging voertuigen werf. De zonnepanelen op de daken dragen in de zomermaanden bij aan een binnentemperatuurverlaging tot 3 graden en daarmee aan het voorkomen van hittestress.
- **Wegbeheer:** waar mogelijk worden materialen toegepast die hittestress verminderen, zoals het groen uitvoeren van parkeerplaatsen. Bij het in asfalt uitvoeren van rijbanen worden specifieke reflecterende toeslagmaterialen gebruikt, waardoor het wegdek minder warmte absorbeert en dus minder hittestress in de wijk optreedt. In algemene zin wordt bij de materialisatie rekening gehouden met klimaatverandering en gekeken naar zinvolle producten in de markt.

Ruimtelijke ontwikkelingen

- **Ruimtelijk ontwerp:** bij ruimtelijke ontwikkelingen is waterrobuust en klimaatadaptief inrichten het vertrekpunt voor ontwerp. Dit wordt door de gemeente als randvoorwaarde meegegeven (zie Watertoets).
- **Procesbeschrijving watertoets:** opgesteld als leidraad ter facilitering van initiatiefnemers. Omvat een stappenplan, basisindeling waterhuishoudkundig plan en basisopzet waterparagraaf. In de waterparagraaf moet de initiatiefnemer onderbouwen op welke wijze in het plan rekening is gehouden met de gevolgen voor de waterhuishouding (waaronder de effecten van klimaatverandering) en vice versa.

- **Samenwerking gemeente-waterschap:** ambtelijk vooral op het gebied van watertoetsproces, ruimtelijke plannen, waterbeleid, uitvoeringsprogramma's en regionale samenwerking. Periodiek vindt een bestuurlijk overleg plaats.

Hitteplan

- **Hitteprotocol:** opgesteld in samenwerking met de GGD. Hierin zijn de afspraken en basisteksten vastgelegd voor de gemeentelijke communicatie op het moment dat het Nationaal hitteplan van kracht wordt. Op dat moment wordt het hitteprotocol "uitgerold". Het hitteprotocol wordt jaarlijks intern geëvalueerd.

Communicatie met inwoners

- **Gemeentepagina en social media:** in de gemeentelijke communicatie is aandacht voor het informeren en inspireren van inwoners om zelf aan de slag te gaan. Bij landelijke activiteiten, zoals de week van het water, wordt een bericht op gemeentepagina en social media geplaatst. Ook bij berichten over gemeentelijke werkzaamheden (openbare ruimte) is aandacht voor het informeren van inwoners over een klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving.
- **Beheer openbare ruimte:** bij werkzaamheden worden folders verspreid bij omwonenden met tips voor een goede rioolzorg en afkoppeling van hemelwater.
- **Regionale communicatiestrategie RAS:** we nemen deel aan de regionale communicatiestrategie en campagne in het kader van de Regionale adaptatiestrategie (RAS). De communicatiestrategie is najaar 2022 gereed, ontwikkeling van instrumentarium is gepland in 2022-2023. In onze lokale communicatie haken we daarbij aan.
- **Ons groene gezicht:** in 2019-2020 heeft de campagne Ons groene gezicht Wijchen plaatsgevonden. Via Ons groene gezicht konden inwoners hun successen en tips laten zien (podium bieden), liet de gemeente zien wat zij deed in de openbare ruimte (voorbeeldfunctie) en waren links te vinden naar websites met praktische informatie. Na een jaar heeft de Raad besloten hierin niet meer te investeren, mede vanwege tegenvallende bezoekers van de website Ons groene gezicht.

Prestatieafspraken

- **Corporaties:** vertrekpunt in de huidige prestatieafspraken is samenwerking vanuit ieders eigen taak en verantwoordelijkheid. Zo hebben we afgesproken dat we werkzaamheden aan de openbare ruimte en aan de woningvoorraad zo mogelijk afstemmen (stroomlijnen). Verder is afgesproken dat we samenwerken in de gemeentelijke communicatie en de communicatie richting huurders.
- **Regionale adaptatiestrategie (RAS):** we participeren regionaal in het speerpunt Klimaatbestendigheid in prestatieafspraken van de Regionale adaptatiestrategie (RAS). Inzet is om waar mogelijk te komen tot uniformering van prestatieafspraken en tot bouwstenen voor lokale prestatieafspraken. Afronding in 2023. Mogelijk worden de huidige prestatieafspraken (vorige punt) op basis hiervan verfijnd.